

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

આવકવેરા કમિશનર, આંધ્રપ્રદેશ હૈદરાબાદ

વિરુદ્ધ

તોશોકુ લિમિટેડ, ગુંટુર વગેરે.

૨૯ ઓગસ્ટ, ૧૯૮૦

[પી. એન. ભગવતી અને ઇ. એસ. વેંકટરમૈયા, જજ.]

વૈધાનિક એજન્ટ દ્વારા બિનનિવાસી વિદેશી એજન્ટને ચૂકવવાપાત્ર કમિશન-વિદેશી એજન્ટ પાસેથી વેચાણ કિંમતની પ્રાપ્તિ પર "કમિશન એકાઉન્ટ" શીર્ષક હેઠળ તેના ખાતા પુસ્તકોમાં ક્રેડિટ અને ડેબિટ એન્ટ્રીઓ કરનાર વૈધાનિક એજન્ટ અને ત્યારબાદ વિદેશી એજન્ટને કમિશનની રકમ મોકલવા પર-મોકલેલી કમિશનની રકમ આવકવેરામાં આકારણીપાત્ર હતી કે કેમ. આવકવેરાના કાયદાની કલમ ૫ (૨), ૯ (૧) (i), ૧૬૦, ૧૬૧ અને ૧૬૩. ૧૯૬૧ને બોર્ડના ૧૯૫૩ના પરિપત્ર (XXVII-1) નંબર ૨૬ (૧૧/૫૩) તારીખ ૧૭ જુલાઈ, ૧૯૫૩ સાથે વાંચવામાં આવે છે-શું આ રકમને ભારતમાં ઉપાર્જિત અથવા ઊભી થયેલી આવક તરીકે ગણવી જોઈએ.

વિશેષ રજા દ્વારા મહેસૂલ અપીલને ફગાવી, કોર્ટે

ઠરાવ્યું: (૧) જ્યાં સુધી તેમની તરફેણમાં જમા કરાયેલી રકમ તેમના નિકાલ અથવા નિયંત્રણમાં ન હોય ત્યાં સુધી વૈધાનિક એજન્ટના પુસ્તકોમાં કરવામાં આવેલી ક્રેડિટ એન્ટ્રીઓ પોતે બિન-નિવાસી કરદાતાઓ દ્વારા રસીદ તરીકે ગણાતી નથી.[૫૯૨ એફ]

આ કિસ્સામાં બિનનિવાસી મૂલ્યાંકનકારોને જ્યારે સ્ટેચ્યુટરી એજન્ટ સાથેના તેમના ખાતાઓમાં જમા કરવામાં આવ્યા હતા ત્યારે ન તો તે રકમ પ્રાપ્ત થઈ હતી અને ન તો તેને પ્રાપ્ત થઈ હોવાનું માની શકાય છે, કારણ કે માત્ર ક્રેડિટ બેલેન્સ માત્ર એક દેવું દર્શાવે છે અને એ દેવાદારના પોતાના પુસ્તકોમાં માત્ર બુક એન્ટ્રી એ ચુકવણી ગણાતી નથી જે દેવામાંથી મુક્તિને સુરક્ષિત કરશે. તેથી, સંબંધિત હિસાબી સમયગાળા દરમિયાન કરપાત્ર પ્રદેશોમાં વાસ્તવિક આવકની પ્રાપ્તિ અથવા અર્થઘટનના આધારે તેમની પાસેથી કર વસૂલ કરી શકાતો નથી.[૫૯૨ એફ-જી]

પી. વી. રાઘવ રેડ્ડી અને અન્ય વિરુદ્ધ આવકવેરાના કમિશનર [૧૯૬૨] સપ્લિમેન્ટરી ૨ એસ.સી.આર. ૫૯૬, ને અલગ તારવવામાં આવેલ છે.

(૨) આવકવેરાના અધિનિયમની કલમ ૯ની પેટા-કલમ (૧) ની કલમ (૧) ના સ્પષ્ટીકરણની કલમ (એ) હેઠળ, જે વ્યવસાયની તમામ કામગીરી ભારતમાં હાથ ધરવામાં આવતી નથી, તે કિસ્સામાં તે કલમ હેઠળ જે વ્યવસાયની આવક ભારતમાં ઉપજે છે અથવા પ્રાપ્ત થઈ હોવાનું માનવામાં આવે છે તે આવકનો માત્ર એવો જ ભાગ હશે જે ભારતમાં હાથ ધરવામાં આવેલી કામગીરીને વાજબી રીતે આભારી છે. જો આવી તમામ કામગીરી ભારતમાં

હાથ ધરવામાં આવે તો તેમાંથી ઉપાર્જિત થતી સમગ્ર આવક ભારતમાં ઉપાર્જિત થઈ હોવાનું માનવામાં આવશે. જો, તેમ છતાં, તમામ કામગીરી કરપાત્ર પ્રદેશોમાં હાથ ધરવામાં ન આવે તો, ભારતમાં વ્યવસાયિક જોડાણ દ્વારા અને તેમાંથી ભારતમાં ઉપાર્જિત થતો હોવાનું માનવામાં આવતા વ્યવસાયનો નફો અને લાભ માત્ર તે જ નફો અને લાભ હશે જે કરપાત્ર પ્રદેશોમાં હાથ ધરવામાં આવેલી કામગીરીના તે ભાગને વાજબી રીતે આભારી છે. જો કરપાત્ર પ્રદેશોમાં વ્યવસાયની કોઈ કામગીરી હાથ ધરવામાં ન આવે, તો તે ભારતમાં કોઈ પણ વ્યવસાયિક જોડાણ દ્વારા અથવા તેનાથી વિદેશમાં ઉપાર્જિત અથવા ઉત્પન્ન થતી આવકને ભારતમાં ઉપાર્જિત અથવા ઉત્પન્ન થતી ન ગણી શકાય.[૫૯૩ બી-ડી]

તાત્કાલિક કિસ્સામાં બિન-નિવાસી કરદાતાઓએ કરપાત્ર પ્રદેશોમાં કોઈ વ્યવસાયિક કામગીરી હાથ ધરી ન હતી. તેઓ ભારતની બહાર વેચાણ એજન્ટ તરીકે કામ કરતા હતા. તમાકુના વિદેશમાંથી ખરીદદારો દ્વારા મોકલાયેલી અથવા મોકલાયેલી આવકની ભારતમાં રસીદ એ કાયદાની કલમ ૯ (૧) (i) ના સ્પષ્ટીકરણની કલમ (એ) દ્વારા વિચાર્યા મુજબ ભારતમાં કરદાતાઓ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી કામગીરી સમાન નથી. ભારતની બહાર પ્રદાન કરવામાં આવેલી સેવાઓ માટે બિન-નિવાસી મૂલ્યાંકનકર્તાઓ દ્વારા મેળવવામાં આવેલી કમિશનની રકમને ભારતમાં ઉપાર્જિત અથવા ઉત્પન્ન થયેલી આવક ગણી શકાય નહીં.[૫૯૩ ઈ-જી]

આવકવેરાના કમિશનર, પંજાબ વિરુદ્ધ આર. ડી. અગ્રવાલ એન્ડ કંપની અને અન્ય ૫૬ આઈ. ટી. આર. ૨૦ અને મેસર્સ કાબોરેન્ડમ કંપની વિરુદ્ધ સી. આઈ. ટી. મદ્રાસ [૧૯૭૭] ૩ એસ. સી. આર. ૪૭૫ નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડીક્શન:૧૯૭૩ની સિવિલ અપીલ નંબર ૭૮૨-૭૮૩.

૧૯૭૦ ના ૫૦ અને ૫૨ નંબરના સંદર્ભિત કેસોમાં આંધ્ર પ્રદેશ હાઈકોર્ટના ૧૮-૧૧-૧૯૭૨ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી વિશેષ રજા દ્વારા અપીલ.

અપીલકર્તા માટે પી. એ. ફાન્સિસ, કે. સી. દુઆ અને મિસ એ. સુબ્બાશિની.

પ્રતિવાદી માટે એલ. એ. સુબ્બા રાવ.

કોર્ટનો ચુકાદો જસ્ટિસ વેંકટરમૈયા દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

સ્પેશિયલ લીવ દ્વારા આ બે અપીલ ૧૮ નવેમ્બર, ૧૯૭૧ના રોજ આંધ્ર પ્રદેશ હાઈકોર્ટ દ્વારા ૧૯૭૦ના કેસ નંબર ૫૦ અને ૫૨માં આપવામાં આવેલા સામાન્ય ચુકાદા સામે દાખલ કરવામાં આવી છે.

શ્રી બોમ્બિદાલા કોટિરત્નમ (ત્યારબાદ 'વૈધાનિક એજન્ટ' તરીકે ઓળખાય છે) આંધ્રપ્રદેશ રાજ્યના ગુંટુર ખાતે તમાકુનો વેપારી છે. મૂલ્યાંકન વર્ષ ૧૯૬૨-૬૩ સાથે સંબંધિત અગાઉના વર્ષ દરમિયાન, વૈધાનિક એજન્ટે ભારતમાં તમાકુની ખરીદી કરી હતી અને તેને જાપાનમાં નિકાસ કરી હતી, જ્યાં તે ૧૯૭૩ની સિવિલ અપીલ નંબર ૭૮૨માં સામેલ જાપાનીઝ કંપની મેસર્સ તોશોકુ લિમિટેડ દ્વારા વેચવામાં આવી હતી. ઉપર ઉલ્લેખિત વૈધાનિક એજન્ટ અને

કરદાતા વચ્ચેના કરારની શરતો હેઠળ, કરદાતા દ્વારા નિકાસ કરાયેલ તમાકુના વેચાણ માટે જાપાનમાં વિશિષ્ટ વેચાણ એજન્ટ તરીકે નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. કરપાત્ર વ્યક્તિ ભરતિયું રકમના ૩ ટકાનું કમિશન મેળવવા માટે હકદાર હતો. જાપાનમાં તમાકુના વેચાણ પર મળેલી વેચાણ કિંમત સંપૂર્ણપણે વૈધાનિક એજન્ટને મોકલવામાં આવી હતી, જેમણે જાપાની કંપનીને ચૂકવવાપાત્ર કમિશનની રકમ સાથે તેમના કમિશન ખાતામાં ડેબિટ કરી હતી અને ૩૧ ડિસેમ્બર, ૧૯૬૧ના રોજ તેમના પુસ્તકોમાં જાપાનીઝ કંપનીના ખાતામાં જમા કરી હતી. આ રકમ ૧ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૬૨ના રોજ જાપાની કંપનીને મોકલવામાં આવી હતી, જે તારીખે વૈધાનિક એજન્ટ સાથે જાપાની કંપનીના ખાતામાં યોગ્ય ડેબિટ એન્ટ્રી કરવામાં આવી હતી.

વૈધાનિક એજન્ટે એ જ હિસાબી સમયગાળા દરમિયાન ફ્રાન્સમાં વ્યવસાય ચલાવતા 'મેસર્સ સોસાયટી પોર લે કોમર્સ ઇન્ટરનેશનલ ડેસ ટોબેક્કસ' (૧૯૭૩ની સિવિલ અપીલ નંબર ૭૮૩માં સામેલ કરદાતા) નામના અન્ય બિન-નિવાસી વ્યવસાય ગૃહ દ્વારા કેટલાક તમાકુનું વેચાણ કર્યું હતું. કરારની શરતો ઉપર ઉલ્લેખિત જાપાની કંપનીના કિસ્સામાં જેવી હતી તેવી જ હતી. તફાવત માત્ર ભૌગોલિક વિસ્તારનો છે જેમાં તેમને દરેકને વેચાણ એજન્ટ તરીકે સેવા આપવી પડતી હતી. આ કિસ્સામાં પણ વૈધાનિક એજન્ટે કરદાતાને ચૂકવવાપાત્ર કમિશન અંગે તેમના પુસ્તકોમાં સમાન એન્ટ્રીઓ કરી હતી અને કરદાતાના ખાતામાં તેમના પુસ્તકોમાં ડેબિટ એન્ટ્રી કરી હતી. રકમ આકારણી કરનારને મોકલવામાં આવી હતી.

આકારણી વર્ષ દરમિયાન પ્રશ્ન એ ઊભો થયો હતો કે શું જાપાની કંપની અને ફ્રેન્ચ બિઝનેસ હાઉસ (ત્યારબાદ સામૂહિક રીતે 'આકારણીકર્તાઓ' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ને મોકલવામાં આવેલી કમિશનની રકમ આવકવેરાના અધિનિયમ, ૧૯૬૧ (ત્યારબાદ

અધિનિયમ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ની કલમ ૧૬૧ ની દ્રષ્ટિએ આકારણીપાત્ર હતી કે કેમ. આવકવેરાના અધિકારી વૈધાનિક એજન્ટે દલીલ કરી હતી કે ૧૭ જુલાઈ, ૧૯૫૩ના રોજ ૫૩ નંબર ૨૬ (II/૫૩) ના બોર્ડ પરિપત્ર (XXVII-I) દ્વારા કાનૂની સ્થિતિના સ્પષ્ટીકરણને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રશ્નમાં રહેલી રકમ કરપાત્ર નથી, જેમાં જણાવ્યું હતું કે:

"ભારતીય નિકાસકારનો વિદેશી એજન્ટ તેના પોતાના દેશમાં કામ કરે છે અને તેની આવકનો કોઈ ભાગ ભારતમાં નથી થતો. સામાન્ય રીતે તેમનું કમિશન તેમને સીધું જ મોકલવામાં આવે છે અને તેથી ભારતમાં તેમના દ્વારા અથવા તેમના વતી પ્રાપ્ત થતું નથી. આવા એજન્ટ ભારતીય આવકવેરાને જવાબદાર નથી.

જોકે, આવકવેરાના અધિકારી એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યા હતા કે પી. વી. રાઘવ રેડ્ડી અને અન્ય વિરુદ્ધ આવકવેરાના કમિશનર (૧) માં આ અદાલતના નિર્ણયને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રશ્નમાં રહેલી રકમ કરપાત્ર હતી અને એ. ઓ. ટી. ની કલમ ૧૬૩ સાથે વાંચીને કલમ ૧૪૩ (૩) હેઠળ તેનું મૂલ્યાંકન કર્યું હતું. આવકવેરાના અપીલ સહાયક Commissioner અને આવકવેરાની અપીલ ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ મૂલ્યાંકનના આદેશો સામે વૈધાનિક એજન્ટ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલ અસફળ રહી હતી. ત્યારબાદ કાયદાની કલમ ૨૫૬ (૧) હેઠળ કાયદાનો નીચેનો સામાન્ય પ્રશ્ન આંદ્ર પ્રદેશ હાઈકોર્ટને મોકલવામાં આવ્યો હતો:—

"શું હકીકતો પર અને કેસના સંજોગોમાં આવકવેરો અધિનિયમ, ૧૯૬૧ની કલમ ૧૬૧ હેઠળ અપીલકર્તા પર મૂલ્યાંકન વાજબી છે?

ઉચ્ચ અદાલતે ચુકાદો આપ્યો હતો કે મૂલ્યાંકન વાજબી ન હતું અને વિભાગ સામેના પ્રશ્નનો જવાબ આપ્યો હતો. તેથી બંધારણની કલમ ૧૩૬ હેઠળ આ અપીલ કરવામાં આવે છે.

કાયદાની સંબંધિત જોગવાઈઓ કે જેના પર આપણી સમક્ષ નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી છે તે કલમ ૫ (૨), ૮ (૧) (i), ૧૬૦, ૧૬૧ અને ૧૬૩ છે. આ અધિનિયમની કલમ ૫ (૨), જે આ અધિનિયમ હેઠળ બિન-નિવાસી વ્યક્તિની આવકની જવાબદારી સાથે સંબંધિત છે, તે જોગવાઈ કરે છે કે અધિનિયમની જોગવાઈઓને આધિન, બિન-નિવાસી વ્યક્તિની કોઈપણ અગાઉના વર્ષની કુલ આવકમાં (એ) આવી વ્યક્તિ દ્વારા અથવા તેના વતી આવા વર્ષમાં ભારતમાં પ્રાપ્ત થયેલી અથવા પ્રાપ્ત થઈ હોવાનું માનવામાં આવે છે, અથવા (બી) આવા વર્ષ દરમિયાન ભારતમાં ઉપાર્જિત થાય છે અથવા ઊભી થાય છે અથવા ઊભી થાય છે અથવા ઊભી થાય છે અથવા ઊભી થાય છે અથવા ઊભી થાય છે તેવું માનવામાં આવે છે. અધિનિયમની કલમ ૫ (૨) નું સ્પષ્ટીકરણ ૧ જાહેર કરે છે કે વિદેશમાં થતી આવક ભારતમાં તૈયાર કરવામાં આવેલી બેલેન્સશીટમાં સામેલ છે તે હકીકતને કારણે તે કલમના હેતુ માટે ભારતમાં પ્રાપ્ત થઈ હોવાનું માની શકાતું નથી. કાયદાની કલમ ૮ (૧) (i) એ જોગવાઈ કરે છે કે ભારતમાં કોઈ પણ વ્યવસાયિક જોડાણ દ્વારા અથવા તેનાથી, અથવા ભારતમાં કોઈ પણ મિલકત દ્વારા અથવા તેમાંથી, અથવા ભારતમાં કોઈ પણ સંપત્તિ અથવા આવકના સ્ત્રોત દ્વારા અથવા તેમાંથી અથવા ભારતમાં સ્થિત મૂડી સંપત્તિના હસ્તાંતરણ દ્વારા, પ્રત્યક્ષ અથવા પરોક્ષ રીતે ઉપાર્જિત અથવા ઉત્પન્ન થતી તમામ આવક ભારતમાં ઉપાર્જિત અથવા ઉત્પન્ન થતી હોવાનું માનવામાં આવશે. આ ખંડના સ્પષ્ટીકરણમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જે વ્યવસાયની તમામ કામગીરી ભારતમાં કરવામાં આવતી નથી, તેના કિસ્સામાં આ ખંડ હેઠળ ભારતમાં ઉપાર્જિત અથવા ઉત્પન્ન થતી હોવાનું માનવામાં આવતા વ્યવસાયની આવક

માત્ર તે જ આવકનો ભાગ હશે જે ભારતમાં હાથ ધરવામાં આવેલી કામગીરીને વાજબી રીતે આભારી છે અને બિનનિવાસીના કિસ્સામાં નિકાસના હેતુ માટે ભારતમાં માલની ખરીદી સુધી મર્યાદિત હોય તેવી કામગીરીઓ દ્વારા અથવા તેના દ્વારા તેને ભારતમાં કોઈ આવક ઉપાર્જિત અથવા ઉત્પન્ન થતી હોવાનું માનવામાં આવશે નહીં. કાયદાની કલમ ૧૬૩ હેઠળ એજન્ટ તરીકે ગણવામાં આવતી વ્યક્તિ સહિત બિન-નિવાસીનો એજન્ટ, કાયદાની કલમ ૧૬૦ (૧) અનુસાર, કાયદાની કલમ ૯ ની પેટા-કલમ (૧) માં નિર્દિષ્ટ બિન-નિવાસીની આવકના સંદર્ભમાં પ્રતિનિધિ આકારણી કરનાર બને છે. કાયદાની કલમ ૧૬૧ પ્રતિનિધિ આકારણી કરનારને બનાવે છે, જે બિન-નિવાસીનો એજન્ટ છે અને બિન-નિવાસીની આવકના સંદર્ભમાં મૂલ્યાંકન માટે વ્યક્તિગત રીતે જવાબદાર છે. કાયદાની કલમ ૧૬૩ એવી વ્યક્તિઓને વ્યાખ્યાયિત કરે છે જેમને કાયદાના હેતુઓ માટે બિન-રહેવાસીઓના એજન્ટ તરીકે ગણવામાં આવે છે. કાયદાની કલમ ૧૬૦, ૧૬૧ અને ૧૬૩ માત્ર એવી જોગવાઈઓને સક્ષમ કરે છે જે સત્તાવાળાઓને તેમના વિકલ્પ પર મૂલ્યાંકન કરવા અને પ્રતિનિધિ આકારણીદાર પાસેથી અધિનિયમ હેઠળ બાકી કર વસૂલવા માટે સશક્ત બનાવે છે. તે કિસ્સાઓમાં વિવાદિત નથી કે જો કરદાતાના પ્રશ્નમાં આવક કરપાત્ર હોય, તો વૈધાનિક એજન્ટ કર ચૂકવવા માટે જવાબદાર છે. વાસ્તવિક પ્રશ્ન જે નક્કી કરવા માટે આવે છે તે એ છે કે શું ઉપરોક્ત આવક કરપાત્ર છે. આ અપીલમાં જોવા મળતી હકીકતો એ છે કે વૈધાનિક એજન્ટે તેના માલની જાપાન અને ફ્રાન્સમાં નિકાસ કરી હતી જ્યાં તે કરદાતાના માધ્યમથી વેચવામાં આવ્યો હતો. સમગ્ર વેચાણ કિંમત ભારતમાં વૈધાનિક એજન્ટ દ્વારા પ્રાપ્ત કરવામાં આવી હતી જેણે તેની ખાતાની ચોપડીમાં ક્રેડિટ એન્ટ્રીઓ કરી હતી. મૂલ્યાંકનકારોને ચૂકવવાપાત્ર રકમનું કમિશન અને પછીથી તેમને કમિશનની રકમો મોકલવી. જાપાની કંપનીના કિસ્સામાં એક વધારાનું લક્ષણ એ છે કે તે. જાપાન માટે વિશિષ્ટ એજન્ટ તરીકે

નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. તે વિવાદિત નથી કે કરદાતાઓએ કરપાત્ર પ્રદેશોની બહાર વૈધાનિક એજન્ટને વેચાણ એજન્ટ તરીકે સેવા આપી હતી.

પોતાનો કેસ સ્થાપિત કરવા માટે મહેસૂલ વિભાગે પી. વી. રાઘવ રેડ્ડી (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આ અદાલતના નિર્ણય પર ભાર મૂક્યો છે. તે નિર્ણયનો અભ્યાસ દર્શાવે છે કે આ કેસ હકીકતોના આધારે અલગ પાડી શકાય તેવો છે. તે કિસ્સામાં કરદાતાએ ૧૯૪૮-૪૯ અને ૧૯૪૯-૫૦ વર્ષોમાં જાપાનમાં ચોક્કસ માત્રામાં અભ્રકની નિકાસ કરી હતી. તે વર્ષો દરમિયાન અભ્રક સીધા જાપાની ખરીદદારોને નિકાસ કરી શકાતો ન હતો કારણ કે જાપાન લશ્કરી કબજા હેઠળ હતું પરંતુ બોએકી-ચો (બોર્ડ ઓફ ટ્રેડ) નામની રાજ્ય સંસ્થાને નિકાસ કરી શકાતું હતું. હુકમ માટે વાટાઘાટ કરવી અને જાપાનમાં તેની અન્ય બાબતો સંભાળવી, તેના સંબંધમાં કરદાતાએ સાન-ઈ ટ્રેડિંગ કંપની લિમિટેડ, ટોક્યોને તેના એજન્ટ તરીકે નિયુક્ત કરી. જાપાનીઝ કંપની સ્વીકાર્ય રીતે 'બિન-પ્રતિકારક' કંપની હતી. આ કરારો હેઠળ કરદાતાએ જાપાની કંપનીને કમિશન તરીકે કુલ વેચાણની આવકની ચોક્કસ ટકાવારી ચૂકવવાનું કામ હાથ ધર્યું હતું. કમિશનની ચુકવણીની રીતના સંદર્ભમાં, કરારોએ એક શબ્દ પૂરો પાડ્યો હતો જે આ રીતે વાંચે છે:

"આ દેશની મુશ્કેલીઓને ધ્યાનમાં રાખીને વિનંતી કરવામાં આવે છે કે જ્યાં સુધી પ્રથમ પક્ષ દ્વારા ચોક્કસ સૂચનાઓ પ્રાપ્ત ન થાય ત્યાં સુધી પ્રથમ પક્ષ આ તમામ રકમ તેમની સાથે બીજા પક્ષના ખાતામાં જમા કરે.

આ સમજૂતીનો પ્રથમ પક્ષ કરદાતા હતો અને બીજો પક્ષ બે હિસાબી વર્ષ દરમિયાન કુલ રૂ. ૧૩,૩૧૯-૧૨-૪ જાપાની કંપનીને સીધી રીતે અથવા અન્ય લોકો દ્વારા ચૂકવવામાં આવતી હતી જેમને જાપાની કંપની દ્વારા આકારણી કરનારને રકમ ચૂકવવાની સૂચના આપવામાં આવી હતી. કોર્ટે કરદાતાઓની એ દલીલને નકારી કાઢી હતી કે જાપાની કંપનીને કરપાત્ર પ્રદેશોમાં રકમ મળી નથી અને તે રકમ ભારતીય આવકવેરો અધિનિયમ, ૧૯૨૨ની કલમ ૪ (૧) (એ) ના અર્થમાં આવક નથી. -

"આ તે પ્રશ્નને છોડી દે છે જેની નિષ્ઠાપૂર્વક દલીલ કરવામાં આવી હતી, એટલે કે, શું બે હિસાબી વર્ષોની રકમ જાપાની કંપની દ્વારા કરપાત્ર પ્રદેશોમાં પ્રાપ્ત થઈ હોવાનું કહી શકાય. દલીલ એ છે કે નાણાં વાસ્તવમાં પ્રાપ્ત થયા ન હતા, પરંતુ કરદાતા પેઢી તે રકમના સંદર્ભમાં દેવાદાર હતી અને જ્યાં સુધી એન્ટ્રીને ચૂકવણી અથવા રસીદ તરીકે ગણી શકાય નહીં. (અ) અરજી કરી શકાતી નથી. આપણે કાલ્પનિક કથાને ધ્યાનમાં લેવાની જરૂર નથી કારણ કે કાલ્પનિક કથામાં જવું બિલકુલ જરૂરી નથી. કારણ, જેમાંથી અમે સંબંધિત શબ્દ ટાંક્યો છે, તે પૂરી પાડે છે કે જાપાની કંપની ઈચ્છે છે કે આકારણી પેઢીએ તેમના ખાતાના પુસ્તકોમાં જાપાની કંપનીના નામે ખાતું ખોલવું જોઈએ, તે ખાતામાં રકમ જમા કરવી જોઈએ અને તે રકમ સાથે જાપાની કંપનીની સૂચનાઓ અનુસાર વ્યવહાર કરવો જોઈએ. જ્યાં સુધી નાણાં જમા કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી, દેવાદાર અને લેણદારનો સંબંધ હોઈ શકે છે; પરંતુ રકમ જમા થયા પછી, નાણાં કરદાતા પાસે રાખવામાં આવતા હતા. થાપણદાર તરીકે પેઢી. તે નાણાં તે સમયે જાપાનીઝ કંપનીનાં હતાં અને કંપની માટે અને તેના વતી રાખવામાં આવ્યાં હતાં અને તેના નિકાલ પર હતાં. નાણાંનું સ્વરૂપ દેવુંમાંથી થાપણમાં એ રીતે બદલાયું કે જાણે તે કંપનીના ખાતામાં બેંકમાં જમા કરવામાં આવ્યું હોય. આમ, કરારની શરતો પર રકમ જાપાની

કંપની દ્વારા પ્રાપ્ત થવી જોઈએ, અને આ કલમ ૪ (૧) (એ) ની અરજીને આકર્ષે છે.ખરેખર, જાપાની કંપનીએ તે રકમના એક ભાગનો નિકાલ કરદાતા પેઢીને સૂચના આપીને કર્યો હતો કે તે ચોક્કસ રીતે લાગુ કરવામાં આવે. અમારા મતે, ઉચ્ચ અદાલતે કરદાતા સામેના પ્રશ્નનો જવાબ આપવો સાચો હતો.

કોર્ટ, ઉપર કાઢેલા ભાગ પરથી સ્પષ્ટ થાય છે તેમ; એવું માનવા માટે આગળ વધ્યું કે પ્રશ્નમાંની રકમ ભારતમાં જાપાની કંપની દ્વારા પ્રાપ્ત કરવામાં આવી હતી અને તેથી તે આધારે કરપાત્ર હતી.

આપણી સામેના કેસોમાં ઉપર કાઢવામાં આવેલા શબ્દને અનુરૂપ કોઈ શરતો ન હતી જે પી. વી. રાઘવ રેડ્ડીના કેસમાં (સુપ્રા) કરદાતા અને જાપાની કંપની વચ્ચેના કરારોમાં જોવા મળે છે. એવું ન કહી શકાય કે વૈધાનિક એજન્ટના પુસ્તકોમાં પુસ્તકની એન્ટ્રીઓ કરવી એ બિન-નિવાસી કરદાતાઓ દ્વારા રસીદ હતી કારણ કે તેમની તરફેણમાં જમા કરવામાં આવેલી રકમ તેમના નિકાલ અથવા નિયંત્રણમાં નહોતી. એવું માનવું શક્ય નથી કે આ કિસ્સામાં બિન-નિવાસી મૂલ્યાંકનકારોએ જ્યારે વૈધાનિક એજન્ટ સાથેના ખાતાઓમાં જમા કરવામાં આવ્યા હોય ત્યારે પ્રશ્નમાં રકમ પ્રાપ્ત કરી હોય અથવા પ્રાપ્ત કરી હોવાનું માનવામાં આવે, કારણ કે વધુ વગરની ક્રેડિટ બેલેન્સ માત્ર દેવું રજૂ કરે છે અને દેવાદારના પોતાના પુસ્તકોમાં માત્ર બુક એન્ટ્રી એ ચુકવણીની રચના કરતી નથી જે દેવુંમાંથી મુક્તિને સુરક્ષિત કરશે. તેથી, સંબંધિત હિસાબી સમયગાળા દરમિયાન કરપાત્ર પ્રદેશોમાં વાસ્તવિક અથવા રચનાત્મક આવકની પ્રાપ્તિના આધારે તેમની પાસેથી કર વસૂલ કરી શકાતો નથી.

તેનું જ બીજું પાસું. પ્રશ્ન એ છે કે શું વૈધાનિક એજન્ટના પુસ્તકોમાં જમા કરાયેલી કમિશનની રકમને સંબંધિત વર્ષ દરમિયાન બિન-નિવાસી મૂલ્યાંકનકારોને ભારતમાં ઉપાર્જિત, ઊભી થયેલી અથવા ઉપાર્જિત અથવા ઊભી થયેલી આવક તરીકે ગણી શકાય. આ આપણને કાયદાની કલમ ૯ પર લઈ જાય છે. એવી વિનંતી કરવામાં આવે છે કે કમિશનની રકમને 'ભારતમાં ઉપાર્જિત અથવા ઉત્પન્ન થયેલી માનવામાં આવતી આવક તરીકે ગણવી જોઈએ, કારણ કે તે વિભાગના જણાવ્યા અનુસાર, ભારતમાં બિન-નિવાસી કરદાતાઓ અને વૈધાનિક એજન્ટ વચ્ચે અસ્તિત્વમાં રહેલા વ્યવસાયિક જોડાણ દ્વારા ઉપાર્જિત અથવા ઉત્પન્ન થઈ હતી. આ દલીલ અધિનિયમની કલમ ૯ની પેટા-કલમ ૧ની કલમ (i) ના સ્પષ્ટીકરણની કલમ (a) ની અસરને અવગણે છે, જેમાં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જે વ્યવસાયની તમામ કામગીરી ભારતમાં કરવામાં આવતી નથી, તે કિસ્સામાં તે કલમ હેઠળ ભારતમાં ઉપાર્જિત અથવા ઊભી થતી હોવાનું માનવામાં આવતી વ્યવસાયની આવક માત્ર આવકનો એવો ભાગ હશે જે ભારતમાં હાથ ધરવામાં આવેલી કામગીરીને વાજબી રીતે આભારી છે. જો આવી તમામ કામગીરી ભારતમાં હાથ ધરવામાં આવે તો તેમાંથી ઉપાર્જિત થતી સમગ્ર આવક ભારતમાં ઉપાર્જિત થઈ હોવાનું માનવામાં આવશે. જો, તેમ છતાં, તમામ કામગીરી કરપાત્ર પ્રદેશોમાં હાથ ધરવામાં ન આવે તો, ભારતમાં અને ભારતમાં વ્યવસાયિક જોડાણ દ્વારા ભારતમાં ઉપાર્જિત થતો હોવાનું માનવામાં આવતા વ્યવસાયનો નફો અને લાભ માત્ર તે જ નફો અને લાભ હશે જે કરપાત્ર પ્રદેશોમાં હાથ ધરવામાં આવેલી કામગીરીના તે ભાગને વાજબી રીતે આભારી છે. જો કરપાત્ર પ્રદેશોમાં વ્યવસાયની કોઈ કામગીરી હાથ ધરવામાં ન આવે, તો તે અનુસરે છે કે ભારતમાં કોઈ પણ વ્યવસાયિક જોડાણ દ્વારા અથવા તેનાથી વિદેશમાં ઉપાર્જિત થતી અથવા ઉત્પન્ન થતી આવક ભારતમાં ઉપાર્જિત અથવા ઉત્પન્ન થતી હોવાનું માની શકાતી નથી. (આવકવેરાના કમિશનર, પંજાબ વિરુદ્ધ આર. ડી. અગ્રવાલ એન્ડ કંપની

એન્ડ અનધર (૧) અને મેસર્સ કાર્બોરેન્ડમ કંપની વિરુદ્ધ સી. આઈ. ટી. મદ્રાસ (૨) જુઓ, જે ભારતીય આવકવેરાના કાયદા, ૧૯૨૨ની કલમ ૪૨ના આધારે નક્કી કરવામાં આવે છે, જે કાયદાની કલમ ૯ (૧) (i) ને અનુરૂપ છે.)

તાત્કાલિક કિસ્સામાં બિન-નિવાસી કરદાતાઓએ કરપાત્ર પ્રદેશોમાં કોઈ વ્યવસાયિક કામગીરી હાથ ધરી ન હતી. તેઓ ભારતની બહાર વેચાણ એજન્ટ તરીકે કામ કરતા હતા. વિદેશથી ખરીદદારો દ્વારા મોકલાયેલી અથવા મોકલાયેલી તમાકુની વેચાણની આવકની ભારતમાં રસીદ એ કાયદાની કલમ ૯ (૧) (i) ના સ્પષ્ટીકરણની કલમ (એ) દ્વારા વિચાર્યા મુજબ ભારતમાં કરદાતાઓ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી કામગીરી સમાન નથી. ભારતની બહાર આપવામાં આવેલી સેવાઓ માટે બિન-નિવાસી કરદાતાઓ દ્વારા મેળવવામાં આવેલી કમિશનની રકમને ભારતમાં ઉપાર્જિત અથવા ઊભી થયેલી આવક ગણી શકાય નહીં. તેથી, ઉચ્ચ અદાલત વિભાગ સામેના પ્રશ્નનો જવાબ આપવા માટે યોગ્ય હતી. ઉપરોક્ત કારણોસર, અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને આથી ખર્ચ સાથે રદ કરવામાં આવે છે. (સુનાવણી ફી એક સેટ). અરજીઓ ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

વીડીકે.

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment

shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.